

Regionens revisorer

Regionfullmäktige
Region Jönköpings län

Bilaga till revisionsberättelse 2015

Redogörelse och sammanfattning av granskningsprojekt

Nedan lämnar vi en sammanfattande redovisning av de granskningsprojekt, som genomförts under året samt resultaten av dessa.

Granskning av regionens målstyrning

Syftet med granskningen är att bedöma om regionstyrelsen/regionstyrelsens arbetsutskott/nämnden för folkhälsa och sjukvård har säkerställt att målstyrningen utformas och implementeras på ett sätt som bidrar till måluppfyllelse.

Vi har tidigare genomfört en granskning benämnd ”Granskning av ekonomi i balans”, som redovisas i granskningsrapport daterad oktober 2015. Rapporterna om regionens målstyrning respektive åtgärder för ekonomi i balans bör ses i ett sammanhang, eftersom de griper in i varandra.

Vår övergripande bedömning är att målstyrningen i Region Jönköpings län i flera avseenden fungerar väl. Fullmäktiges mål appliceras av regionstyrelsen på verksamheten i egen regi.

Vår bedömning är att styrkedjan ut till verksamhetsområden, kliniker och avdelningar fungerar väl och att målen är styrande. Chefer på olika nivåer uppfattar, i de flesta fall, de centralt definierade målen och mätetalen som relevanta och användbara i styrningen och respektive verksamhet kan addera mål och mätetal, som är relevanta för sina respektive verksamheter.

Kopplingen mellan målen i verksamhetsområdenas budgetar och handlingsplanernas aktiviteter bedöms dock som svag. Aktiviteterna ger inte svar på vad som behöver göras för att målen ska uppnås. I delårsrapport 2015:1 och 2015:2 finns inte någon redovisning av hur långt aktiviteterna kommit.

Regionstyrelsen och nämnden för folkhälsa och sjukvård får kontinuerlig information om hur måluppfyllelsen utvecklas utifrån de systemmätetal som används. Däremot har inte informationen, oavsett graden av måluppfyllelse, lett till några dokumenterade eller beslutade krav på åtgärder och handlingsplaner i styrelsen och/eller nämnden. Vi konstaterar att styrelsen och nämnden inte har utvecklat någon norm för vid vilken nivå av måluppfyllelse krav på åtgärder är relevant.

Inom verksamheterna finns forum och processer för dialog på olika nivåer i organisationen. Det bedöms därför finnas förutsättningar för att resultaten som uppnås beträffande systemmätetalen blir tolkade, analyserade och även föremål för åtgärder. För att styrningen ska fungera bör dock rapporteringen till den politiska nivån resultera i ställningstaganden och beslut.

Vi rekommenderar regionstyrelsen och nämnden för folkhälsa och sjukvård

- att utveckla förhållningssätt eller riktlinjer för i vilka situationer politiken ska initiera och fatta beslut om åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen och ställa krav på åtgärder från tjänstemannanivån
- att utveckla målstyrningen, med budget/handlingsplaner, så att angivna aktiviteter i högre grad ger svar på vad som ska göras för att nå de mål som finns i styrkortet samt
- att säkerställa att målstyrningen präglas av en balansering mellan olika mål och perspektiv, så att enstaka mål inte får för starkt genomslag på bekostnad av andra mål.

Granskning av åtgärder för ekonomi i balans

Syftet med granskningen är att bedöma om regionstyrelsen/regionstyrelsens arbetsutskott/nämnden för folkhälsa och sjukvård har vidtagit tillräckliga åtgärder för att uppnå en budget i balans för hälso- och sjukvården.

Bakgrunden till granskningen är

- att den somatiska vården under ett flertal år har visat ett ökande ekonomiskt underskott. Målet att nettokostnaderna per verksamhetsområde inte ska överstiga budgeten kommer, enligt prognosen i delårsrapport 2015:2, inte heller att uppnås under år 2015. Stora underskott finns framför allt inom den somatiska vården. Av delårsrapporten framgår, att Regionen bedömer att det varit svårt att värdera om och i vilken omfattning kostnadsbesparingar hittills kunnat uppnås genom den åtgärdsplan, som styrelsen beslutat om.
- revisorerna i revisionsberättelsen för år 2014 bedömde att regionstyrelsen behöver vidta kraftfulla åtgärder för att komma tillrätta med att nettokostnaderna per verksamhetsområde inom ett flertal verksamhetsområden, framför allt inom

den specialiserade somatiska vården, överstiger budget och därmed inte uppfyller av fullmäktige fastställda mål. Revisorerna bedömde även att regionstyrelsens interna kontroll behöver förbättras vad gäller utvecklingen av nettokostnaderna för verksamhetsområdena.

- att revisorerna tidigare har genomfört en granskning av beredningen av reglementen och bestämmelser för politiska organ inom Region Jönköpings län. Granskningen visar bland annat att det finns otydligheter vad gäller ansvarsfördelningen mellan regionstyrelsen och nämnden för folkhälsa och sjukvård, nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet samt nämnden för trafik, infrastruktur och miljö. Ansvaret för såväl verksamhet som ekonomi och personal bedömdes som otydligt.

Även granskningen av åtgärder för ekonomi i balans visar att det finns otydligheter i ansvarsfördelningen mellan regionstyrelsen och nämnden för folkhälsa och sjukvård vad gäller ekonomi och verksamhetsuppföljning. Beträffande regionstyrelsens arbetsutskott görs, med utgångspunkt från reglementet, bedömningen att utskottet inte har något budgetansvar.

Vår sammanfattande bedömning är att regionstyrelsens styrning inte varit tillräcklig för att uppnå en budget i balans inom hälso- och sjukvården. Styrningen har inte varit tillräcklig för att genomföra den åtgärdsplan, som styrelsen beslutade om i mars år 2014.

Vi konstaterar att åtgärdsplanen inte har haft den kostnadsreducerande effekt som förväntats, det vill säga att kostnaderna för år 2014 och 2015 reduceras med 150 miljoner kronor. Trots att verksamheten tillförts 70 miljoner kronor år 2015 bedöms kostnaderna för den somatiska vården, enligt delårsrapport 2015:2, överstiga budgeten med 164 miljoner kronor. Av protokollen från år 2015 framgår inte att regionstyrelsen har vidtagit några åtgärder med anledning av den uppföljning av åtgärdsplanen, som redovisats till styrelsen.

Vår sammanfattande bedömning är att nämnden för folkhälsa och sjukvård inte, i enlighet med reglementet, har tillsett att hälso- och sjukvården bedrivits inom av fullmäktige beslutad utgiftsram. Nämnden har vid sina sammanträden regelbundet fått en månadsrapportering om verksamhet och ekonomi samt av åtgärdsplanen. Vad gäller obalansen i ekonomin inom området medicin och kirurgi framgår det inte av protokollen från år 2015, att nämnden har vidtagit några åtgärder till följd av den uppföljning av åtgärdsplanen som redovisats. Nämnden har således inte, i enlighet med reglementet, fattat några erforderliga beslut och inte heller agerat eller påkallat åtgärder från regionstyrelsens sida alternativt gjort någon särskild rapportering till regionfullmäktige.

Beträffande åtgärdsplanen visar granskningen följande:

- Kostnadsreduceringarna i planen var inte väl underbyggda utan baserades på schabloner. Risken för att besparingseffekterna har överskattats bedöms som sannolik.

- Planen har inte implementerats på ett sätt som gör att förväntade besparingseffekter har uppnåtts enligt tidplanen. Arbetet pågår för att identifiera de faktiska möjligheterna för att genomföra planerade förändringar i verksamheten och beräkna möjlig kostnadsreduktion. Allt i syfte att till fullo realisera kostnadsbesparingarna enligt åtgärdsplanen. Arbetet pågår fortfarande med att utforma verksamhetsplaner, som ska säkerställa att åtgärdsplanens mål ska kunna uppnås.

- Ansvar för att genomföra åtgärdsplanen är inte tydligt definierat i planen och följer inte heller alltid budgetansvaret i linjeorganisationen, utan ligger exempelvis på de medicinska programgrupperna. Arbetet med att genomföra planen bedöms dock kunna drivas tydligare i organisationen, efter det att den nya organisationen med verksamhetsområden införts. Revisorernas bedömning är att ansvaret för genomförandet av planen bör följa budgetansvaret i linjeorganisationen och integreras i den ordinarie styrningen av verksamheten.

- Övergripande uppföljningar av planen har gjorts och redovisats i styrelse och nämnd. Bedömningen är dock att detta inte gjorts på ett sådant sätt att aktiviteter och faktiskt uppnådd kostnadsreduktion blivit tillräckligt tydliga.

- Ingen dokumenterad analys har gjorts, som grund för en eventuell revidering av planen. Detta trots att besparingsmålen inte har uppnåtts.

- Ingen revidering har gjorts av planen.

En annan bidragande orsak till den ekonomiska obalansen 2015, inom framför allt den specialiserade somatiska vården, bedöms vara att det på klinisknivå upprättades budgetar baserade på föregående års kostnader. Detta har medfört underbalanserade budgetar på verksamhetsområdesnivå. Vår bedömning är att detta gjorts i konflikt med de av regionfullmäktige fastställda målen om att nettokostnaderna per verksamhetsområde inte ska överstiga budget. Detta bedöms vara en brist som försvagar styrningen.

Revisorerna har i tidigare genomförd granskning av beredningen av reglementen och bestämmelser för politiska organ, rekommenderat styrelsen att föreslå regionfullmäktige att förtydliga reglementena, bland annat i syfte att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning mellan de politiska organen.

Till följd av resultatet av föreliggande granskning rekommenderar vi åter regionstyrelsen

- att föreslå förtydliganden i reglementena så att ansvarsfördelningen mellan regionstyrelsen och nämnden för folkhälsa- och sjukvård blir tydligt, vad gäller att verksamheten bedrivs inom av fullmäktige fastställd budget, verksamhetsplan och flerårsplan.

Vi rekommenderar, i likhet med i tidigare gjorda granskningar och vad som framförts i revisionsberättelsen för år 2014 enligt ovan, regionstyrelsen och nu även nämnden för folkhälsa och sjukvård

- att vidta kraftfulla åtgärder för att komma tillrätta med att nettokostnaderna per verksamhetsområde inom den specialiserade somatiska vården, överstiger budget och därmed inte uppfyller av fullmäktige fastställda mål

- att förbättra den interna kontrollen vad gäller utvecklingen av nettokostnaderna för verksamhetsområdena.

Vi rekommenderar vidare regionstyrelsen

- att förbättra förutsättningarna för att analysera och värdera om och i vilken omfattning kostnadsbesparingar uppnås i enlighet med åtgärdsplanen för specialiserad somatisk vård

- att analysera och bedöma om kravet på kostnadsreduceringar baseras på identifierade möjligheter att förbättra kostnadseffektiviteten och därefter göra eventuella revideringar av åtgärdsplanen

- att kontinuerligt vidta åtgärder för att påverka och därmed påskynda utfallet av de kostnadsbesparingar som ska göras enligt åtgärdsplanen

- att revidera åtgärdsplanen, så att ansvaret för genomförandet av beslutade åtgärder följer budgetansvaret i linjeorganisationen och därmed integreras i den ordinarie styrningen av verksamheten

- att säkerställa att fastställd budget på olika nivåer i organisationen hanteras som ett åtagande och att därmed inte medveten underbudgetering förekommer

-att säkerställa en ändamålsenlig uppföljning av åtgärdsplanen

- att, om det inte bedöms vara möjligt att vidta de åtgärder som krävs för att hålla budgeten, redovisa detta till regionfullmäktige

- att överväga att tidigarelägga regionfullmäktiges beslut om utgiftsramar.

Vi rekommenderar nämnden för folkhälsa och sjukvård

- att, om det inte bedöms vara möjligt att vidta de åtgärder som krävs för att hålla budgeten, rapportera detta till regionstyrelsen och regionfullmäktige.

Granskning av kompetensförsörjning

Syftet med granskningen är att bedöma om strategier, processer och rutiner är ändamålsenliga för att säkerställa regionens behov av personal/kompetens. Granskningen är inriktad mot åtgärder som vidtas för att behålla kompetens och skapa attraktivitet för befintlig personal. Den avgränsas till regionövergripande strategisk nivå samt de medicinska områdena psykiatri, rehabilitering och kirurgisk vård.

Vi konstaterar att kompetensförsörjningen lyfts fram i de mål och systemmätetal, som fullmäktige beslutat om i budget och verksamhetsplan. Inför år 2016 ska, enligt budgeten för detta år, en handlingsplan för arbetet med ”Rätt använd kompetens” tas fram.

Granskningen visar att handlingsplaner, kartläggningar och många andra aktiviteter genomförts och till relativt stor del håller på att genomföras i syfte att förbättra och utveckla kompetensförsörjningen i regionen.

Utvecklingen av arbetet med kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården stöds nationellt genom den så kallade professionsmiljarden, som regeringen avsatt årligen under en treårsperiod med start år 2016.

Till följd av det pågående arbetet i regionen anser vi att det är för tidigt att dra några slutsatser om vilka effekter arbetet gett. Därför gör revisorerna i nuläget ingen egen bedömning av om regionens arbete med strategier, processer och rutiner är ändamålsenliga för att säkerställa regionens behov av personal/kompetens. Vi överlämnar de sakkunnigas rapport, med de rekommendationer som redovisas i den, som underlag för åtgärder i regionens fortsatta arbete med kompetensförsörjning.

Vi kommer att följa det pågående arbetet med kompetensförsörjningen i regionen. Vi kommer även att följa upp resultatet av arbetet, bland annat utifrån de rekommendationer som ges i granskningsrapporten.

Granskning av finansverksamheten

Syftet med granskningen är att bedöma om Region Jönköpings län har en tillräcklig intern kontroll avseende finansverksamheten.

Kommuner och landsting ska förvalta sina medel på ett sådant sätt att krav på god avkastning och betryggande säkerhet kan tillgodoses. Fullmäktige ska meddela närmare föreskrifter om medelsförvaltningen. Detta enligt kommunallagens 8 kapitel §§ 2 och 3.

En väsentlig del av regionens tillgångar utgörs av finansiella poster.

Hantering av finansiella transaktioner ställer särskilda krav på en god intern kontroll, eftersom en felaktig hantering kan få väsentliga effekter på resultat och ställning i regionen.

Vår övergripande bedömning är att finansverksamheten hanteras i enlighet med finanspolicyns riktlinjer. Rutiner finns även för att säkerställa att finanspolicyn följs och för att avvikelser åtgärdas. Löpande uppföljningar görs av placeringar genom kapitalförvaltningsrapporter och i tertial- och årsbokslut. Någon samlad bedömning, där det tydligt framgår att finansverksamheten bedrivits enligt policyn, görs däremot inte, enligt vad som framkommit i granskningen.

Regionens finansverksamhet hanteras av ett fåtal personer, vilket innebär att en god intern kontroll kan vara svår att uppnå genom arbetsfördelning. Tydliga rutiner, behörigheter och uppföljning är därför viktiga.

För att ytterligare utveckla den interna kontrollen rekommenderar vi regionstyrelsen

- att se över finanspolicyn för att kontrollera att den är anpassad till den nya ansvars- och styrningsfördelningen i regionen
- att överväga om finanspolicyn behöver kompletteras med begränsningar, när det gäller rätten att besluta om stora belopp och långa löptider samt krav på rapportering och upprättande av åtgärder vid incidenter
- att göra en samlad bedömning där det tydligt framgår att/hur finanspolicyn efterlevs samt att åiterrapportera detta till regionfullmäktige
- att förbättra dokumentationen över genomförda transaktioner, så att spårbarheten ökas av de affärer som genomförs
- att införa kompletterande attestrutiner, eftersom god intern kontroll genom arbetsfördelning inte är möjlig, då det är få personer som arbetar inom finansverksamheten
- att upprätta processbeskrivningar över väsentliga rutiner och kontroller
- att överväga om det är möjligt att särskilja arbetsuppgifter/behörigheter för affärsslut respektive utbetalningar
- att införa rutiner som säkerställer att samtliga manuella verifikationer attesteras av två personer samt
- att införa rutiner som säkerställer att avstämningar mellan kapitalförvaltningssystem, ekonomisystem och externa underlag dokumenteras.

Granskning av leverantörs- och fakturahantering

Syftet med granskningen är att bedöma om den interna kontrollen av leverantörs- och fakturahanteringen är tillräcklig. Granskningen avser leverantörsfakturer i Region Jönköpings län för perioden 2015-01-01--2015-08-31.

I Region Jönköpings län hanteras ca 210 000 fakturer per år i ekonomisystemet Raindance. Ungefär 6 000 anställda på olika nivåer i organisationen är involverade i faktura- och betalningsflödet. Många användare och ett växande antal fakturer ställer höga krav på effektiva och ändamålsenliga rutiner och kontroller.

Av kommunallagens 6 kapitlet 7 § framgår att ”Nämnderna skall var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De skall också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt...”.

Vår övergripande bedömning är att leverantörs- och fakturahanteringen i allt väsentligt fungerar på ett tillfredsställande sätt.

För att ytterligare stärka den interna kontrollen ger vi regionstyrelsen följande rekommendationer:

- Uppdatera attestreglementet så att det stämmer överens med regionens organisation och aktuell delegationsordning.
- Säkerställ att delegationen av beslutsattesträtten är korrekt enligt gällande attestreglemente, då ersättare registreras i systemet och att denna kontroll dokumenteras.
- Identifiera vilka delar i leverantörs- och fakturahanteringen, inklusive utbetalningsrutinen, som är särskilt riskfyllda ur perspektivet internkontroll. För att upprätthålla en god intern kontroll kan i vissa fall komplettering med manuella rutiner behöva göras.
- Gör en översyn för att säkerställa att regionen använder sig av de leverantörer som har avtal med regionen.
- Dokumentera kontroller som görs då en ny leverantör registreras samt åtgärder som vidtas med anledning av de kontroller och analyser av betalningar och leverantörsregister, som företaget Inyett gör på regionens uppdrag. Möjligheten att införa systembaserade kontroller i samband med inregistrering av ny leverantör bör undersökas.
- Diskutera om leverantörer i högre utsträckning bör passivmarkeras i leverantörsregistret och/eller betalningsspärras, med anledning av att det inte går

att rensa i registret utan att ta bort all historik för dessa leverantörer. Detta även mot bakgrund av att ett stort antal leverantörer inte haft några transaktioner under den granskade perioden.

- Säkerställ att inte olika leverantörer används för inköp av samma vara/tjänst.
- Undersök om andra faktureringsrutiner bör införas för fakturor understigande ett visst belopp, exempelvis 1000 kronor. Detta för att få en kostnadseffektiv fakturahantering.
- Begränsa, så långt möjligt, utbetalningar via utbetalningsavi.

Granskning av delårsrapport 2015:2

Granskningen av delårsrapporten är översiktlig och inriktad på att ge ett underlag för bedömningen av om resultatet i delårsrapporten är förenligt med de mål som regionfullmäktige beslutat om. Syftet är även att bedöma om delårsrapporten överensstämmer med anvisningarna i lagen om kommunal redovisning och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning.

Vi har även lämnat en skriftlig bedömning till regionfullmäktige av om resultatet i delårsrapporten är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om.

Utifrån granskningens resultat gör vi nedanstående bedömningar:

- Delårsrapporten ger i allt väsentligt en rättvisande bild av Regionens ekonomiska resultat och ställning, utifrån de principer som tillämpas i Region Jönköpings län.
- Delårsrapporten är delvis upprättad i enlighet med Lagen om kommunal redovisning och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning.

I likhet med i tidigare granskningar av delårsrapport och årsredovisning konstaterar vi att lagkravet avseende blandmodellen för redovisning av pensionsavsättningarna inte uppfylls. Vi konstaterar även att resultatet enligt blandmodellen inte redovisas i årets delårsrapport, vilket det gjorde i delårsrapport 2014:2. I delårsrapporten saknas en övergripande redovisning av regionens investeringsverksamhet, en samlad bedömning av om målen om god ekonomisk hushållning kommer att kunna uppnås samt en bedömning av balanskravet utifrån helårsprognosen. Detta ska, enligt rekommendationerna från Rådet för kommunal redovisning ingå i förvaltningsberättelsen.

- Delårsrapporten ger en tydlig bild av läget av måluppfyllelsen. Den redovisning, som görs i tabellform av systemmätetal, mål och resultat ger en bra överblick.

Finansiella mål

- De finansiella målen är uppfyllda per 31 augusti 2015. Målen bör kunna nås vid årets slut, om inga väsentliga avvikelser finns i utfallet för helåret, jämfört med den prognos som lämnats i delårsrapporten.

Verksamhetsmål

- Målet, att nettokostnaden per verksamhetsområde inte ska överstiga budgeten, kommer inte att uppnås för flera av verksamheterna, enligt helårsprognosen i delårsrapporten. Vi delar denna bedömning. Stora underskott finns särskilt inom den specialiserade somatiska vården. Av delårsrapporten framgår att Regionen bedömer att det varit svårt att värdera om och i vilken omfattning kostnadsbesparingar hittills kunnat uppnås genom åtgärdsplanen.

- Måluppfyllelsen, som redovisas i delårsrapporten, för övriga verksamhetsmål, är i stor sett förenlig med målen fullmäktige fastställt i budgeten för år 2015.

Till god redovisningssed hör att följa rekommendationer som ges av normgivande organ. Vi rekommenderar därför regionstyrelsen

- att, i enlighet med rekommendation 22 från Rådet för kommunal redovisning, inkludera en redovisning av inversteringsverksamheten, en samlad bedömning av om målen för god ekonomisk hushållning kommer att uppnås samt en bedömning av balanskravsresultatet utifrån ett helårsperspektiv.

Granskning av årsredovisning

I granskningen av årsredovisningen ingår att bedöma om redovisningen är upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och rekommendationer avseende god redovisningssed. Vidare ska revisorerna, enligt kommunallagen, bedöma om resultatet i årsbokslutet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen avser såväl de finansiella målen som målen för verksamheten. Syftet med granskningen är även att den ska vara ett underlag för revisorernas ställningstagande i revisionsberättelsen för år 2015.

Vår övergripande bedömning är att årsredovisningen i allt väsentligt är upprättad i enlighet med gällande lagstiftning samt rekommendationerna avseende god redovisningssed. Bedömningen är även att årsredovisningen ger en rättvisande bild av resultat och ställning.

Ovanstående bedömning grundar sig på att årsredovisningen omfattar ett sifferbokslut, som uppfyller kraven i lagen om kommunal redovisning, det vill säga ett bokslut utifrån *blandmodellen*.

Vår bedömning är även

- att räkenskaperna enligt *fullfonderingsmodellen* inte uppfyller lagen om kommunal redovisning vad avser redovisningen av pensionerna

- att bokföringen av ett genomsnitt för basbeloppseffekt, vid beräkning av avsättning för pensionerna, inte är i enlighet med god redovisningssed.

Vi **delar** regionstyrelsens bedömning att balanskravet för år 2015 är uppfyllt. Vi **delar** även regionstyrelsens bedömning av att de finansiella målen är uppfyllda.

Vår bedömning är att redovisningen av systemmätetalen är tydlig och strukturerad. Information finns om fastställd målnivå, måluppfyllelse, förändring i jämförelse med de två föregående åren samt gränsvärden för olika målnivåer.

Vår bedömning är att årsredovisningen inte innefattar någon tydlig bedömning beträffande måluppfyllelsen av de övergripande strategiska målen. Bedömningen är även att det inte alltid finns någon tydlig koppling mellan de övergripande strategiska målen och systemmätetalen. Vi kan därför inte uttala oss om måluppfyllelsen beträffande de övergripande strategiska målen.

Vi **delar** regionstyrelsens bedömning om att god hushållning uppnås år 2015.

Vi konstaterar att 49 % av målen är fullt uppfyllda. Detta är en förbättring mot föregående år då endast 38 % av målen var uppfyllda. Även andelen mål som inte är uppfyllda visar en positiv utveckling, då de utgör en mindre andel, 22 %, år 2015. Andelen mål som inte uppfylldes år 2014 var 28 %. Fler systemmätetal har utvecklats positivt än negativt, jämfört med år 2014.

Regionen redovisar ett resultat, som totalt sett överstiger budget och föregående års resultat. Målen om att nettokostnaderna per verksamhetsområde inte ska överstiga budget, uppnås däremot inte för alla verksamhetsområden och framför allt inte inom den specialiserade somatiska vården. Vi konstaterar även att den specialiserade somatiska vården har visat underskott under ett flertal år.

Granskningen visar att nuvarande resultatredovisning kan innebära svårigheter/oklarheter då det gäller att under kommande år avläsa respektive nämnds resultat samt även om hur de regiongemensamma kostnaderna ska styras.

Vi rekommenderar regionstyrelsen

- att anpassa redovisningssystemet och den ekonomiska uppföljningen till regionens politiska organisation så att styrelsens och respektive nämnds resultat tydligt framgår samt

- att utforma rutiner så att manuella verifikationer attesteras av två personer.

Vi rekommenderar regionstyrelsen samt nämnden för folkhälsa sjukvård, nämnden för trafik, infrastruktur och miljö och nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet att vidta åtgärder för

- att komma tillrätta med problemet och riskerna inom de verksamhetsområden där nettokostnaderna avviker från fastställd budget och inte uppfyller av fullmäktige fastställda mål. Detta gäller särskilt nämnden för folkhälsa och sjukvård och området specialiserad somatisk vård samt

- att öka måluppfyllelsen för övriga av fullmäktige fastställda verksamhetsmål.

Vi rekommenderar regionstyrelsen och nämnden för folkhälsa och sjukvård

- att i årsredovisningen redovisa hur de löften som getts till patienter i cancervården och som fastställts i budgeten, uppnås.

Uppföljning av granskningar genomförda 2010-2013

Som ett led i revisionens arbete görs uppföljningar av vilka åtgärder som vidtagits efter genomförda granskningar. Vi har, med hjälp av sakkunnigt biträde, gjort en uppföljning av de granskningar som tidigare gjorts av missbruks- och beroendevården, folkhälsa för barn 0-5 år samt tillgänglig och ändamålsenlig vård för de mest sjuka äldre. Granskningarna genomfördes under åren 2010-2013.

När granskningarna genomfördes var landstingsstyrelsen ansvarig för samtliga verksamheter. Nu ligger ansvaret för de verksamheter, som berörs av uppföljningen, på nämnden för folkhälsa och sjukvård.

Syftet med uppföljningen är att undersöka vilka åtgärder som genomförts och vilken utveckling som skett efter det att granskningarna genomfördes. Utgångspunkten är de rekommendationer revisorerna gett till styrelsen i samband med respektive granskning.

Uppföljning av granskningen av missbruks- och beroendevården

Revisorerna genomförde år 2011 en granskning av missbruksvården. Syftet med granskningen var att bedöma om landstinget hade en ändamålsenlig styrning och organisation för att möta personer med missbruks- och beroendeproblematik.

Revisorernas övergripande bedömning var att omhändertagandet av patienter med missbruks- och beroendeproblematik i stort sett fungerade väl, men att det fanns ett antal brister i styrningen av och organisationen för denna vård.

Revisorerna rekommenderade landstingsstyrelsen att uppmärksamma följande förbättringsområden för att vidareutveckla missbruksvården: tydliggörande av övergripande mål och uppdrag, implementering av de nationella riktlinjerna och uppföljning av hur riktlinjerna följs, utvärdering av behandlingseffekter samt intern och extern samverkan.

Vår övergripande bedömning är att ett flertal ändamålsenliga åtgärder vidtagits i linje med de rekommendationer som revisorerna gav. Arbetet efter genomförd granskning har inriktats på att implementera och se till att de nationella riktlinjerna följs. Vi konstaterar dock att det inte gjorts någon uppföljning av hur riktlinjerna efterlevs.

Av uppföljningen framkommer att en översyn, som berör delar av beroendevården, kommer att genomföras under år 2016.

Uppföljning av granskningen av "Folkhälsa för barn 0-5 år"

Revisorerna genomförde år 2012 en granskning av folkhälsa för barn 0-5 år. Syftet med granskningen var att bedöma om landstingsstyrelsen genom sin styrning säkerställt att folkhälsan hos barn förbättrats.

Revisorernas övergripande bedömning var att landstingsstyrelsen genom sin styrning säkerställt att folkhälsan för barn 0-5 år förbättras.

Revisorerna föreslog landstingsstyrelsen att genomföra förbättringar vad gäller utveckling av barnhälsovårdens verksamhetsberättelse och verksamhetsuppföljning, att åtgärder vidtas för att säkerställa att metoder för tidig upptäckt och stöd till barn med särskilda behov även kan erbjudas till dem som inte talar svenska samt att en återkoppling görs i kommande årsredovisning av andelen förstagångsföräldrar som erbjudits hälsosamtal.

Vi konstaterar att det inte finns någon uppdaterad verksamhetsbeskrivning för barnhälsovården, men att arbete påbörjats med att ta fram en sådan. Utvecklingsmöjligheter finns fortfarande i barnhälsovårdens årsrapport vad gäller kopplingen till de mål och ambitioner som fullmäktige har fastställt. Diskussioner pågår om hur rapportering ska utformas.

Vad gäller BVC-psykologer görs ingen uppföljning av målet/riktvärdet om antalet barn per heltidstjänst.

Arbetet med att översätta hälsokurvans material till de vanligaste språken har inte gjorts i enlighet med det svar som landstingsstyrelsen tidigare lämnat till revisorerna. Dokumentet som används är fortfarande enbart på svenska. Uppgifter fylls nu istället i med hjälp av tolk. En manual har tagits fram för hälsosamtal med de patienter som behöver tolk. Av uppföljningen framgår att det i dagsläget, med ett ökat mottagande av flyktingar, kan vara svårt att få tillgång till tolkar.

Vad gäller återkopplingen i årsredovisningen av hälsosamtal för förstagångsföräldrar, konstaterar vi att resultatet följts upp i årsredovisningen för år 2013, men däremot inte följs upp särskilt i årsredovisningen för år 2014. Enbart ett samlat resultat redovisas för hälsosamtalen. Hälsosamtalen för förstagångsföräldrar redovisas således ihop med de samtal som genomförts med 40-, 50- och 60-åringar. Av årsredovisningen framgår inte vilka åtgärder som vidtas för att förbättra måluppfyllelsen. Vad vi kan se av underlagen för

årsredovisningen för år 2015, så kommer en särredovisning av hälsosamtalen för förstagsångsföräldrar åter att göras.

Uppföljning av granskningen av tillgänglig och ändamålsenlig vård för de mest sjuka äldre

Revisorerna genomförde år 2013 en granskning av tillgängligheten och ändamålsenligheten i vården för de mest sjuka äldre. Syftet med granskningen var att bedöma om landstingsstyrelsen säkerställt att vården till de mest sjuka äldre inom den specialiserade vården är tillgänglig och ändamålsenlig ur ett patientperspektiv.

Revisorernas övergripande bedömning var att landstingsstyrelsen i huvudsak säkerställer de mest sjuka äldres tillgänglighet till akutvården, men inte helt säkerställer att vården inom specialiserad vård är ändamålsenlig för dessa patienter.

För att utveckla vården av de mest sjuka äldre samt på sikt minska återinskrivningarna rekommenderade revisorerna landstingsstyrelsen

- att vården för de mest sjuka äldre utanför sjukhusen mer strategiskt inriktas på att undvika sjukhusvård, genom bättre tillgänglighet till tidiga insatser i samråd med kommunerna
- att sjukhusvården för de mest sjuka äldre strategiskt inriktas mer på målgruppen och dess behov av helhetssyn än på specialitet/sjukdom och diagnos
- att regelbundet följa upp hur många patienter som är utskrivningsklara och finns kvar på sjukhusen.

Vi konstaterar att olika åtgärder inom vården av de mest sjuka äldre genomförts vad gäller kompetensutveckling, tidiga insatser och samverkan med kommunerna. Åtgärderna ligger i linje med de rekommendationer revisorerna gett i granskningen.

Löpande uppföljningar görs av patienter som är utskrivningsklara. Tillsammans med kommunerna har ett arbete startat i syfte att tidigarelägga planeringen av utskrivningen samt förbättra utskrivningsprocessen.

Vi rekommenderar nämnden för folkhälsa och sjukvård

- att införa rutiner för att säkerställa att de nationella riktlinjerna för missbruks- och beroendevården följs av inblandade parter

- att följa upp arbetet med att uppdatera verksamhetsbeskrivningarna för barnhälsovården slutförs

- att löpande följa upp hur många barn varje BVC-psykolog ansvarar för

- att det i barnhälsovårdens årsrapport görs en tydligare koppling till de mål och ambitioner som fullmäktige fastställt samt att det i årsredovisningen tydligare framgår vilka åtgärder som vidtas när målen inte uppnås

- att så långt möjligt skapa förutsättningar för att säkerställa det ökade behovet av tolkhjälp samt

- att kontinuerligt följa upp vilka åtgärder som vidtagits till följd av genomförda granskningar och revisorernas rekommendationer samt de svar som nämnden lämnar till revisorerna.

Hyresavtal Hälsans vårdcentral

Vi har under året följt styrelsens hantering av frågor som uppkommit med anledning av hyresavtalet för Hälsans vårdcentral och det tvistemål som avtalet föranlett.

Granskning av Samverkansnämnden för sydöstra sjukvårdsregionen

I vårt uppdrag ingår att tillsammans med revisorerna i Region Östergötland och Landstinget Kalmar län granska den gemensamma Samverkansnämnden för sydöstra sjukvårdsregionen och underställa regionfullmäktige ett underlag för att pröva frågan om ansvarsfrihet.

Vi har tillsammans med ovan nämnda revisorer granskat nämndens handlingar, protokoll, delårsrapport och årsredovisning. Vi har även haft en träff med samverkansnämndens presidium.

Lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser – översiktlig granskning

Enligt Lag (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (transparenslagen) ska landstingets revisorer för varje räkenskapsår översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i denna lag samt upprätta en rapport över granskningen.

Lagens intention är att säkerställa tillgången till ekonomisk information för att motverka konkurrensbegränsningar.

Regionstyrelsen ansvarar för att denna redovisningsskyldighet fullgörs.

Revisorerna ansvarar för att översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Föreskrifter om hur redovisningen ska fullgöras har inte meddelats.

Landstinget har prövat vilka områden som skulle kunna kräva en redovisning i enlighet med transparenslagen. Områdena är tandvård, kollektivtrafik och vårdval. Resultatet av prövningen innebär att planeringsdelegationen 2013-05-28 beslutat att enligt lag om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. inte upprätta en särskild redovisning.

Motiveringen till beslutet är att kollektivtrafiken är upphandlad i enlighet med LOU och vårdvalet infört enligt LOV, varför ingen uppgiftsplikt föreligger enligt transparenslagen. Vuxentandvårdens omsättning kvalificerar inte landstinget för upprättande av en redovisning enligt transparenslagen.

Revisorerna konstaterar att regionens förutsättningar vad gäller krav på denna redovisning inte ändrats sedan dåvarande landstinget prövade frågan.

Utifrån vår övergripande granskning, med reservation för de osäkerheter som råder om tillämpningen av lagen, bedömer vi att regionen har fullgjort sin skyldighet i enlighet med lagen.

Granskningens inriktning

Vi har utfört vår granskning enligt kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet samt fastställt revisionsreglemente.

Våra granskningsrapporter finns tillgängliga för allmänheten på Region Jönköpings läns hemsida www.rjl.se/regionrevisionen.